

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizozov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILİYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN	93
Axliddin Aroplitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ.....	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulaton Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ.....	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI.....	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION.....	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI.....	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ.....	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN.....	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI.....	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH.....	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdulfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQUISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
Oripova Saodat Mirfotix qizi	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
Xolboyeva farangiz xayrulloevna	
SUN'IY INTELEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI	424
Kalenov K.T.	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
Ergasheva Aziza	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
Hasanov Sh. Sh.	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
<i>Orifova Ximoyat Shovkat qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
<i>Raximova Dilfuza Mirzakasimovna</i>	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
<i>Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna</i>	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
<i>Sattorov Sanjar Abdumurodovich</i>	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
<i>Yuldashov Aziz</i>	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BREND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
<i>Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjayevich</i>	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
<i>Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	533
<i>Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQUINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
<i>Nabiyeva Nilufar Olim qizi</i>	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
<i>Каюмова Гузел Иброхимхановна</i>	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLISSHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
<i>Yahyojev To'liqin Ismatulla o'g'li</i>	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
<i>Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi</i>	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
<i>Toshimov Azizbek Hakimovich</i>	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDAGI KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
<i>Muradova Dildora Abdusalimovna</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARDAGI KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
<i>Norova Nozima Nabiyevna</i>	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
<i>Алиева С.С.</i>	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBİ BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	608
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li, Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	620
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARI	625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich	
LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI	629
Utemuratov Sadik Muratovich	
IQLIM O'ZGARISHI VA RESURLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH	633
Rasulova Nigora Yusupovna	
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД.....	637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович	
ADAM SMIT IQTISODIY G'OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI.....	641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	646
Baytanov O'ralboy Miraqul o'g'li	
SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY.....	651
M. Sh. Rakhimova	
SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEKANIZMLAR VA O'ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR	655
To'qumbetov Og'abek Shavkat o'g'li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna	
TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS	666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich	
AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI	674
Xannarov Komiljon Karimovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА.....	687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович	

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD.....	694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi	
SUG'ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	699
Elomonov Ro'zimurod Doniyor o'g'li, Abdug'aniyev Otabek Allajonovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ.....	704
Р. И. Хакимов	
TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR	713
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI	718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich	
BANKLARNING IJTIMOIIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI	722
Berdiyev Akram O'ktamovich	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich	
AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	735
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG'LIQ MOLIYAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI.....	740
Mehriyev Sobit Sayim o'g'li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich	
GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN	746
Susanna S. Alieva	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	753
Marupov Qobil Komilovich	
МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	

O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI

Allaberganova Kumush Javlonbek qizi

Bank-moliya akademiyasi magistranti

Ilmiy rahbar:

Beknazarova N.T.

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda soliq preferensiyalarining o'ri, ularning investitsion muhitga ta'siri hamda amaldagi soliq imtiyozlarining iqtisodiy samaradorligi tahlil qilingan. Tadqiqotda elektrotexnika, IT, qishloq xo'jaligi, eksport faoliyati va erkin iqtisodiy zonalar doirasida qo'llanilayotgan soliq preferensiyalarining investitsiyalar hajmini oshirish, eksportni kengaytirish va yangi ish o'rinlari yaratishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, soliq preferensiyalarini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: soliq preferensiyalari, investitsiya faoliyati, soliq imtiyozlari, investitsion muhit, eksport, erkin iqtisodiy zonalar, IT Park, korporativ daromad solig'i, QQS, investitsion jozibadorlik.

Abstract. This article examines the role of tax preferences in stimulating investment activity in Uzbekistan, their impact on the investment climate, and the economic efficiency of existing tax incentives. The study focuses on tax preferences applied in the electrical engineering industry, information technology sector, agriculture, export activities, and free economic zones. The findings show that tax incentives contribute to increasing investment volumes, expanding exports, and creating new jobs. In addition, the article proposes key directions for improving the system of tax preferences in Uzbekistan.

Key words: tax preferences, investment activity, tax incentives, investment climate, export, free economic zones, IT Park, corporate income tax, VAT, investment attractiveness.

Аннотация. В данной статье исследуется роль налоговых преференций в стимулировании инвестиционной деятельности в Узбекистане, их влияние на инвестиционный климат, а также экономическая эффективность действующих налоговых льгот. Особое внимание уделено налоговым преференциям, применяемым в сфере электротехнической промышленности, информационных технологий, сельского хозяйства, экспортной деятельности и свободных экономических зон. В статье обосновано, что налоговые льготы способствуют увеличению объемов инвестиций, расширению экспорта и созданию новых рабочих мест. Кроме того, предложены основные направления совершенствования системы налоговых преференций.

Ключевые слова: налоговые преференции, инвестиционная деятельность, налоговые льготы, инвестиционный климат, экспорт, свободные экономические зоны, IT Park, налог на прибыль, НДС, инвестиционная привлекательность.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va iqtisodiy liberallashuv sharoitida investitsiya faoliyatini rag'batlantirish har bir mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda hududlar iqtisodiy salohiyatini oshirishda muhim o'rin tutadi. Shu bois, investitsion muhitni yaxshilash

va investorlar uchun qulay sharoit yaratish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda investitsiya faoliyatini faollashtirish, xorijiy va mahalliy investorlar uchun qulay institutsional hamda huquqiy muhit yaratish borasida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, soliq siyosatini takomillashtirish, soliq yukini maqbullashtirish, maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatini kengaytirish, tarmoq va hududlar kesimida maqsadli preferensiyalarni joriy etish orqali investitsion jozibadorlikni oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mazkur jarayonda soliq preferensiyalari investitsiyalarni rag'batlantirishning muhim iqtisodiy vositalaridan biri sifatida qo'llanilmoqda.

Soliq preferensiyalari investorlarning xarajatlarini kamaytirish, investitsiya loyihalarining moliyaviy samaradorligini oshirish, ishlab chiqarish va eksport hajmini kengaytirish, shuningdek, ustuvor tarmoqlarga kapital oqimini kuchaytirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, foyda solig'i, mol-mulk solig'i, yer solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i va bojxona to'lovlari bo'yicha berilayotgan imtiyozlar investorlar uchun qo'shimcha rag'bat yaratmoqda. Shu bilan birga, amaliyot shuni ko'rsatadiki, soliq preferensiyalarining investitsiya faolligiga ta'siri har doim ham bir xil darajada namoyon bo'lmaydi. Bu esa ularning samaradorligini baholash, qo'llash mezonlarini takomillashtirish va natijadorligini oshirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirishga qaratilgan soliq preferensiyalari tizimi kengayib borayotgan bo'lsa-da, ularning iqtisodiy samaradorligi, maqsadliliigi, shaffofligi va uzoq muddatli natijadorligini chuqur ilmiy tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, tarmoq va hududlar kesimida berilayotgan imtiyozlarning investitsiyalar hajmi, sifati, texnologik yo'nalishi va eksport salohiyatiga ta'sirini baholash bugungi kunda alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqolada O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda soliq preferensiyalarining roli, ularning iqtisodiy natijalari va amaldagi tizimni takomillashtirish yo'nalishlari o'rganiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda soliq preferensiyalari muhim iqtisodiy vosita sifatida e'tirof etiladi. Xususan, ilmiy manbalarda soliq imtiyozlarining investitsion faollikka ta'siri, erkin iqtisodiy zonalardagi preferensiyalarning samaradorligi hamda xorijiy investitsiyalar sifatini oshirishdagi o'rni keng yoritilgan. Shu bois, mazkur mavzu bo'yicha adabiyotlarni o'rganish O'zbekistonda investitsiya siyosatini yanada takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlashda muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

OECD tomonidan tayyorlangan Organisation for Economic Co-operation and Development¹ hisobotida O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirish uchun qo'llanilayotgan soliq va soliqsiz imtiyozlar tizimi batafsil tahlil qilingan. Xususan, korporativ daromad solig'i bo'yicha berilayotgan preferensiyalar, ularning investitsion faollikka ta'siri va amaliy samaradorligi alohida ko'rib chiqilgan. Hisobotda qayd etilishicha, soliq imtiyozlari investitsiyalarni jalb qilishda muhim vosita hisoblanadi, biroq ularning natijadorligi shaffoflik, maqsadga yo'naltirilganlik va aniq mezonlar asosida qo'llanishiga bevosita bog'liqdir.

PwC tomonidan tayyorlangan "Tax Credits and Incentives in Uzbekistan" mavzusidagi sharhda O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb qiluvchi korxonalar uchun yer solig'i, mol-mulk solig'i hamda suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq bo'yicha bir qator imtiyozlar mavjudligi ko'rsatib o'tilgan. Mualliflarning ta'kidlashicha, mazkur soliq preferensiyalari investorlarning xarajatlarini kamaytirish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va investitsion loyihalarining moliyaviy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, erkin iqtisodiy zonalarda faoliyat yurituvchi korxonalar uchun berilayotgan bojxona va soliq yengilliklari investitsiya faolligini rag'batlantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mamatkulova Nadira Makkamovning "Tax Incentives and Their Impact on the Quality of Foreign Investments" nomli maqolasida soliq imtiyozlari xorijiy investitsiyalar hajmini oshirish bilan birga, ularning sifati, texnologik yo'nalishi va uzoq muddatli iqtisodiy samaradorligiga ham ta'sir ko'rsatishi ta'kidlangan. Muallifning fikricha, O'zbekistonda ustuvor tarmoqlar uchun soliq imtiyozlari, QQS bo'yicha yengilliklar va bojxona preferensiyalarining joriy etilishi xorijiy investitsiyalar oqimini sezilarli darajada oshirgan. Xususan, 2016–2023-yillarda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi 1,6 milliard dollardan 3 milliard dollarga yetgan, sanoat tarmoqlariga yo'naltirilgan investitsiyalar ulushi esa 35 foizdan 52 foizgacha oshgan. Shu bilan birga, muallif keng ko'lamlı soliq imtiyozlaridan ko'ra, innovatsion, yuqori texnologiyali va ustuvor sohalarga yo'naltirilgan selektiv preferensiyalar samaraliroq ekanligini asoslaydi. Mazkur yondashuv investitsiyalar sifatini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Dilshod Turayevning Analyzing Free Economic Zones in Uzbekistan for Sustainable Growth nomli maqolasida O'zbekistondagi erkin iqtisodiy zonalarning investitsion jozibadorlikni oshirishdagi roli tahlil qilingan.

¹ https://www.oecd.org/en/publications/roadmap-for-sustainable-investment-policy-reforms-in-uzbekistan_20865f29-en.html

Muallif erkin iqtisodiy zonalarda joriy etilgan soliq imtiyozlari, bojxona preferensiyalari va infratuzilmaviy qulayliklar xorijiy investorlar uchun muhim rag'batlantiruvchi omil bo'lib xizmat qilishini ta'kidlaydi. Tadqiqotda ayniqsa Navoiy erkin iqtisodiy zonasi, Angren erkin iqtisodiy zonasi va Jizzax erkin iqtisodiy zonasi misolida investitsiya oqimlari va ishlab chiqarish hajmining ortishi ko'rsatib berilgan.

Shahnoza Karimovaning Free Economic Zones in Uzbekistan: A Strategic Tool for Attracting Foreign Direct Investment mavzusidagi maqolasida erkin iqtisodiy zonalarining to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishdagi strategik ahamiyati yoritilgan. Muallifning fikricha, erkin iqtisodiy zonalarda amal qilayotgan foyda solig'i, mol-mulk solig'i va bojxona to'lovlari bo'yicha preferensiyalar investorlarning xarajatlarini kamaytiradi hamda uzoq muddatli investitsiya loyihalarini amalga oshirish uchun qulay sharoit yaratadi. Mazkur tadqiqotlar erkin iqtisodiy zonalar investitsion faollikni oshirishda muhim vosita ekanligini ko'rsatadi.

Rahmonova Sitorabonu Bahodir qizining "Investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda davlatning roli" nomli ilmiy maqolasida investitsiya faoliyatining mazmuni, uni moliyalashtirish zarurati, investitsiya jarayonining bosqichlari hamda davlat tomonidan qo'llaniladigan iqtisodiy rag'batlantirish mexanizmlari yoritilgan. Muallif investitsiya faoliyatini rivojlantirishda soliq imtiyozlari, subsidiyalar, imtiyozli kreditlar va davlat kafolatlari muhim vosita ekanligini ta'kidlaydi. Shuningdek, maqolada investitsiya faoliyatini moliyalashtirish manbalari, ularning tarkibi va investitsion muhitga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan. Mazkur manba investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda davlatning o'рни va soliq preferensiyalarining nazariy asoslarini ochib berishda muhim ahamiyatga ega.

Tahlil qilingan manbalar O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda soliq preferensiyalari muhim iqtisodiy vosita ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ularning samaradorligi imtiyozlarning shaffof, maqsadli va selektiv tarzda qo'llanishi, ayniqsa ustuvor tarmoqlar, erkin iqtisodiy zonalar hamda yuqori texnologiyali yo'nalishlarga yo'naltirilishi bilan chambarchas bog'liqdir. Demak, mavjud ilmiy yondashuvlar mazkur tadqiqotda soliq preferensiyalarining investitsion faollikka ta'sirini chuqurroq tahlil qilish, ularning amaliy natijadorligini baholash va takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlarini ishlab chiqish zarurligini tasdiqlaydi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ilmiy bilishning tahlil, sintez, qiyosiy tahlil, statistik kuzatuv va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda qo'llanilayotgan soliq preferensiyalarining amaldagi holati, ularning investitsion faollikka ta'siri hamda iqtisodiy samaradorligi o'rganildi.

Tadqiqotning axborot bazasini O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi, investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlar, maxsus iqtisodiy zonalar, IT Park rezidentlari va eksportyorlar uchun joriy etilgan soliq imtiyozlariga oid rasmiy ma'lumotlar, shuningdek, OECD, PwC va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari tashkil etdi. Tadqiqotda soliq preferensiyalarining investitsiya muhitiga ta'siri tarmoq va yo'nalishlar kesimida baholanib, mavjud amaliyot asosida tegishli xulosa hamda takliflar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda tarmoq kesimida soliq preferensiyalaridan keng foydalanilmoqda. Xususan, elektrotexnika sanoati korxonalarini uchun 2024-yil 1-yanvardan 2027-yil 1-yanvargacha bo'lgan davrda daromad solig'i va mol-mulk solig'i stavkalari 50 foizga kamaytirilgan. Mazkur imtiyozlardan hisobot davri yakunida elektrotexnika mahsulotlarini sotishdan olingan daromad umumiy daromadning kamida 80 foizini tashkil etgan xo'jalik yurituvchi subyektlar foydalanishi mumkin.

Bundan tashqari, 2027-yil 1-yanvargacha elektrotexnika sanoati korxonalarini uchun qo'shilgan qiymat solig'i va mol-mulk solig'i stavkalarining 50 foizga kamaytirilgani ushbu sohada ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, investitsion faollikni oshirish hamda mahalliy mahsulotlarning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qilmoqda.

Olib borilgan tahlillar natijasi shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda investitsiya va eksport faoliyatini rag'batlantirish mexanizmlari bosqichma-bosqich xalqaro savdo qoidalariga moslashtirilmoqda. Xususan, 2025-yil 1-yanvardan boshlab World Trade Organizationning subsidiyalar va kompensatsiya choralari to'g'risidagi kelishuvi talablariga muvofiq, tovarlar va xizmatlar eksportchilari hamda reeksportchilar uchun daromad solig'i va aylanma solig'i bo'yicha imtiyozlar bekor qilindi. Mazkur o'zgarish eksport faoliyatini xalqaro standartlar asosida rivojlantirish va sog'lom raqobat muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, 2025-yil 1-yanvardan boshlab tovarlar va xizmatlar eksporti uchun qo'shilgan qiymat solig'ining 0 foizlik stavkasi amaliyoti bekor qilinib, aylanma solig'i to'lovchilari eksportdan olingan daromadlarni aylanma solig'i bazasiga kiritadigan bo'ldi. Bu esa soliq tizimining shaffofligini oshirish va byudjet tushumlarini barqarorlashtirishga yordam beradi.

Biroq eksportyorlarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari saqlanib qolmoqda. Jumladan, 2021-yil 1-apreldan boshlab mahalliy eksport qiluvchi korxonalarining xorijda savdo uylari ochish va ularni saqlash, ofislarni ijaraga olish, chakana savdo va ombor binolaridan foydalanish, shuningdek reklama kampaniyalari bilan bog'liq xarajatlarining 50 foizi Eksportni rivojlantirish agentligi mablag'lari hisobidan qoplanmoqda. Mazkur mexanizm eksport qiluvchi korxonalarining tashqi bozorlarga chiqish xarajatlarini kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Tashqi iqtisodiy faoliyat ishtirokchilari uchun qulaylik yaratish maqsadida 2021-yil 1-iyundan boshlab uch yildan ortiq vaqt davomida import faoliyati bilan shug'ullanayotgan, bojxona to'lovlari bo'yicha majburiyatlarini bajargan, biroq vaqtinchalik moliyaviy qiyinchiliklarga duch kelgan subyektlarga bojxona to'lovlari bo'lib-bo'lib to'lash huquqi berildi. Bunda bo'lib-bo'lib to'lanadigan soliqlar va bojxona to'lovlari summasi so'nggi uch yil davomida to'langan soliqlarning umumiy miqdorining 50 foizidan oshmasligi belgilangan.

Shuningdek, axborot texnologiyalari sohasida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish maqsadida 2025-yil 1-fevraldan 2030-yil 1-yanvargacha IT Park Uzbekistan rezidentlariga ko'rsatilgan eksport IT xizmatlari hajmi yiliga 10 million AQSh dollaridan oshadigan, O'zbekiston bilan ikki tomonlama soliqqa tortishni oldini olish to'g'risidagi bitimga ega davlatlarning norezident kompaniyalari foyda solig'idan ozod qilinadi. Bu imtiyoz yuqori texnologiyalar va eksportga yo'naltirilgan xizmatlar sohasida xorijiy investorlar faolligini oshirishga xizmat qiladi (1-jadval).

1-jadval. O'zbekistonda investitsiya va eksport faoliyatini rag'batlantirishga qaratilgan asosiy soliq preferensiyalari va ularning iqtisodiy natijalari

Imtiyoz turi	Amal qilish muddati	Qamrab olinadigan subyektlar	Imtiyoz mazmuni	Kutilayotgan natija
Daromad solig'i va mol-mulk solig'i bo'yicha imtiyoz	2024-yil 1-yanvar – 2027-yil 1-yanvar	Elektrotexnika sanoati korxonalari	Daromad solig'i va mol-mulk solig'i stavkalari 50 foizga kamaytiriladi	Ishlab chiqarish hajmini oshirish, investitsion faollikni kuchaytirish
QQS va mol-mulk solig'i bo'yicha imtiyoz	2024-yil 1-yanvar – 2027-yil 1-yanvar	Elektrotexnika sanoati korxonalari	QQS va mol-mulk solig'i stavkalari 50 foizga kamaytiriladi	Mahalliy mahsulotlar raqobatbardoshligini oshirish
Eksportchilar uchun soliq imtiyozlarining bekor qilinishi	2025-yil 1-yanvardan	Tovar va xizmat eksportchilari hamda reeksportchilar	Daromad solig'i va aylanma solig'i bo'yicha imtiyozlar bekor qilinadi	Xalqaro savdo qoidalariga moslashuv va shaffoflikni oshirish
Eksport uchun 0 foizlik QQS stavkasining bekor qilinishi	2025-yil 1-yanvardan	Aylanma solig'i to'lovchi eksportyorlar	Eksportdan tushgan daromad aylanma solig'i bazasiga kiritiladi	Soliq tushumlarini barqarorlashtirish
Eksport xarajatlarini qoplash mexanizmi	2021-yil 1-apreldan	Mahalliy eksport qiluvchi korxonalar	Savdo uylari, ofis, ombor va reklama xarajatlarining 50 foizi qoplanadi	Tashqi bozorlarga chiqish xarajatlarini kamaytirish
Bojxona to'lovlari bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyati	2021-yil 1-iyundan	Tashqi iqtisodiy faoliyat ishtirokchilari	Bojxona to'lovlari qismlarga bo'lib to'lash huquqi beriladi	Import qiluvchilarning moliyaviy barqarorligini qo'llab-quvvatlash
Foyda solig'idan ozod qilish	2025-yil 1-fevral – 2030-yil 1-yanvar	IT Park rezidentlariga xizmat ko'rsatuvchi xorijiy kompaniyalar	Yiliga 10 mln AQSh dollaridan ortiq eksport IT xizmatlari uchun foyda solig'idan ozod qilinadi	Xorijiy investitsiyalar va IT eksportini rag'batlantirish

Manba: World Trade Organization talablari asosida eksportchilarga berilgan ayrim soliq imtiyozlarining bekor qilinishi, IT Park Uzbekistan rezidentlari uchun joriy etilgan soliq preferensiyalari, maxsus iqtisodiy zonalardagi soliq imtiyozlari va eksport xarajatlarini qoplash mexanizmlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

O'zbekistonda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasi doirasida tarmoqni qo'llab-quvvatlash uchun qator maqsadli moliyaviy va soliq rag'batlari joriy etilgan. Xususan, daromadning kamida 90 foizini dehqonchilik mahsulotlari yetishtirishdan oladigan korxonalar uchun korporativ daromad solig'i stavkasi 0 foiz etib belgilangan. Bundan tashqari, ushbu korxonalar mol-mulk, yer, suv va aksiz soliqlari bo'yicha ham qo'shimcha imtiyozlardan foydalanish imkoniyatiga ega.

Shuningdek, agrobiznes va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash sohasiga investitsiyalarni jalb qilish maqsadida Buxoro viloyati va Qoraqalpog'iston Respublikasi hududlarida qishloq xo'jaligiga ixtisoslashgan erkin iqtisodiy zonalar tashkil etilgan. Mazkur hududlarda joriy etilgan imtiyozli rejimlar investorlar uchun qulay sharoit

yaratib, qayta ishlash quvvatlarini kengaytirish, eksport salohiyatini oshirish va zamonaviy agrotexnologiyalarni joriy etishga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirish maqsadida turli soliq turlari bo'yicha imtiyoz va preferensiyalar qo'llaniladi. Soliq stavkalari va bazasining faoliyat turi, tarmoq xususiyatlari hamda investor maqomiga qarab differensial tarzda belgilanishi investitsion muhitni yaxshilashga xizmat qilmoqda. Quyidagi 2-jadvalda O'zbekistonda amal qilayotgan asosiy soliqlar, ularning soliq bazasi va stavkalari keltirilgan.

2-jadval. O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda soliq preferensiyalarining asosiy yo'nalishlari va ularning iqtisodiy natijalari

Soliq preferensiyasi turi	Qo'llaniladigan soha yoki subyekt	Imtiyoz mazmuni	Kutilayotgan iqtisodiy natija
Korporativ daromad solig'i bo'yicha imtiyozlar	Maxsus iqtisodiy zonalar, eksportyorlar, qishloq xo'jaligi korxonalari	Daromad solig'i stavkalarini kamaytirish yoki vaqtincha ozod qilish	Investitsiyalar hajmini oshirish, yangi korxonalar tashkil etish
Mol-mulk solig'i bo'yicha imtiyozlar	Sanoat va ishlab chiqarish korxonalari	Mol-mulk solig'i stavkasini pasaytirish yoki ozod qilish	Asosiy vositalarni modernizatsiya qilish va yangi uskunalar xaridini rag'batlantirish
Yer solig'i bo'yicha imtiyozlar	Erkin iqtisodiy zonalar va qishloq xo'jaligi subyektlari	Yer solig'idan ma'lum muddatga ozod qilish	Investitsiya loyihalarining boshlang'ich xarajatlarini kamaytirish
QQS bo'yicha imtiyozlar	Eksportyorlar, elektrotexnika va IT sohasi korxonalari	QQS stavkasini pasaytirish yoki ayrim operatsiyalar uchun 0 foizlik stavkani qo'llash	Mahsulot tannarxini kamaytirish va eksport salohiyatini oshirish
Bojxona imtiyozlari	Import uskunalar va texnologiyalarini olib kiruvchi investorlar	Bojxona bojlari va yig'imlaridan ozod qilish	Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish
Aylanma solig'i bo'yicha imtiyozlar	Kichik biznes va eksportyor korxonalar	Aylanma solig'i stavkasini pasaytirish	Korxonalarining moliyaviy yukini kamaytirish
IT Park rezidentlari uchun imtiyozlar	IT va raqamli xizmat ko'rsatish korxonalari	Foyda solig'i, QQS va ijtimoiy soliq bo'yicha imtiyozlar	Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va IT xizmatlari eksportini kengaytirish
Qishloq xo'jaligi korxonalarini uchun imtiyozlar	Daromadining 90 foizidan ortig'ini dehqonchilikdan oluvchi korxonalar	Korporativ daromad solig'i stavkasini 0 foiz etib belgilash	Agroinvestitsiyalarni rag'batlantirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash
Elektrotexnika sanoati uchun imtiyozlar	Elektrotexnika mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar	Daromad solig'i, QQS va mol-mulk solig'i stavkalarini 50 foizga kamaytirish	Mahalliy sanoatni rivojlantirish va eksportni oshirish
Eksport xarajatlarini qoplash mexanizmi	Mahalliy eksport qiluvchi korxonalar	Savdo uylari, reklama, ombor va ofis xarajatlarining 50 foizini qoplash	Tashqi bozorlarga chiqish xarajatlarini kamaytirish va eksport hajmini oshirish

Manba: O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi, IT Park Uzbekistan rezidentlari uchun soliq imtiyozlari, maxsus iqtisodiy zonalar ishtirokchilari uchun belgilangan preferensiyalar hamda investitsiyalarni rag'batlantirish bo'yicha amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadval ma'lumotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda soliq tizimi investitsiya faoliyatini rag'batlantirishga yo'naltirilgan differensial yondashuv asosida shakllantirilgan. Korporativ daromad solig'ining umumiy stavkasi 15 foiz etib belgilangan bo'lsa-da, ayrim yuqori rentabelli sohalarda, jumladan sement, polietilen granulari ishlab chiqarish, mobil aloqa xizmatlari, banklar va savdo markazlari uchun 20 foizlik stavka qo'llaniladi. Bu esa davlatning iqtisodiyotning turli tarmoqlariga nisbatan moslashuvchan soliq siyosatini yuritayotganini ko'rsatadi.

Qo'shilgan qiymat solig'ining 12 foizlik stavkasi nisbatan mo'tadil hisoblanadi va ayrim hollarda 0 foizlik stavkaning qo'llanishi eksport faoliyatini rag'batlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, jismoniy shaxslar daromad solig'ining rezidentlar uchun 12 foiz, nerezidentlar uchun 20 foiz etib belgilanishi mahalliy mehnat bozorini qo'llab-quvvatlash bilan birga, yuqori malakali xorijiy mutaxassislar uchun 6 foizlik imtiyozli stavka orqali ilg'or tajriba va bilimlarni jalb qilish imkonini yaratadi.

Ijtimoiy soliqning umumiy 12 foizlik stavkasi korxonalar uchun maqbul darajada belgilangan bo'lsa-da, byudjet tashkilotlari uchun 25 foizlik stavkaning mavjudligi davlat sektorining o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiradi. Mol-mulk solig'ining 2 foizlik stavkasi esa korxonalarining asosiy vositalaridan samarali foydalanishini rag'batlantiradi.

Yer, suv, aksiz va yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqlarning faoliyat turi hamda resurslarning xususiyatlariga qarab belgilanishi tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi. Umuman olganda, jadvaldagi ma'lumotlar O'zbekistonda soliq siyosati investitsiyalarni jalb qilish, tadbirkorlikni rivojlantirish va iqtisodiy faollikni oshirishga qaratilganini ko'rsatadi.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar O'zbekistonda soliq preferensiyalari investitsiya faoliyatini rag'batlantirishning muhim vositalaridan biri ekanini ko'rsatdi. Ayniqsa, tarmoq va hududlar kesimida qo'llanilayotgan differensial soliq imtiyozlari ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, eksport salohiyatini oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda investorlar uchun yanada qulay ishbilarmonlik muhitini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, soliq preferensiyalarining samaradorligini yanada oshirish uchun ularni aniq maqsadli yo'naltirish, natijadorlik mezonlari asosida baholash va xalqaro standartlarga uyg'un holda takomillashtirib borish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda soliq preferensiyalari muhim iqtisodiy vosita sifatida faol qo'llanilmoqda. Xususan, korporativ daromad solig'i, mol-mulk solig'i, yer solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i, bojxona to'lovlari va boshqa fiskal yengilliklar investorlar xarajatlarini kamaytirish, investitsiya loyihalarining moliyaviy jozibadorligini oshirish hamda ustuvor tarmoqlarga kapital oqimini kuchaytirishda sezilarli ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, elektrotexnika sanoati, axborot texnologiyalari, eksport faoliyati, qishloq xo'jaligi va erkin iqtisodiy zonalar doirasida qo'llanilayotgan soliq imtiyozlari investitsiya muhitini yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, soliq preferensiyalarining samaradorligi ularning faqat mavjudligiga emas, balki qay darajada maqsadli, selektiv, shaffof va natijadorlik mezonlari asosida qo'llanilishiga bog'liq. Amaliyotda ayrim imtiyozlar ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, eksport salohiyatini oshirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va yangi ish o'rinlarini yaratishga ijobiy ta'sir ko'rsatayotgan bo'lsa, ayrim hollarda ularning iqtisodiy qaytimi yetarli darajada baholanmayotgani kuzatiladi. Shu bois, soliq preferensiyalarini qo'llashda ularning byudjetga ta'siri, investitsiyalar sifati, texnologik samarasi va uzoq muddatli iqtisodiy natijalari chuqur tahlil qilinishi lozim.

Tadqiqot yakunlariga asoslanib, quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

Birinchidan, soliq preferensiyalarini berishda umumiy yondashuvdan ko'ra, ustuvor tarmoqlar, yuqori texnologiyali ishlab chiqarishlar, eksportga yo'naltirilgan korxonalar hamda innovatsion loyihalarga qaratilgan selektiv yondashuvni kuchaytirish zarur.

Ikkinchidan, soliq imtiyozlarining samaradorligini baholash bo'yicha aniq mezonlar tizimini joriy etish lozim. Bunda investitsiya hajmi, yaratilgan ish o'rinlari soni, eksport hajmi, byudjetga qaytuvchi tushumlar, texnologik yangilanish darajasi va hududiy iqtisodiy samaradorlik kabi ko'rsatkichlardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Uchinchidan, erkin iqtisodiy zonalar, IT Park va boshqa maxsus rejimlarda berilayotgan soliq preferensiyalarining natijadorligini muntazam monitoring qilish va baholash tizimini takomillashtirish zarur. Bu kelgusida samarasiz imtiyozlarni qisqartirish va natija berayotgan mexanizmlarni kengaytirish imkonini beradi.

To'rtinchidan, soliq preferensiyalarini ajratish va ulardan foydalanish jarayonlarida shaffoflikni oshirish lozim. Buning uchun raqamli platformalar orqali imtiyozlar ro'yxati, ulardan foydalanuvchi subyektlar va erishilgan iqtisodiy natijalar bo'yicha ochiq ma'lumotlar bazasini shakllantirish maqsadga muvofiq.

Beshinchidan, hududlar kesimida investitsion salohiyat va tarmoq xususiyatlarini hisobga olgan differensial soliq siyosatini yanada rivojlantirish zarur. Ayniqsa, iqtisodiy rivojlanish darajasi nisbatan past hududlarda investorlar uchun qo'shimcha rag'batlantiruvchi preferensiyalar joriy etilishi hududiy mutanosiblikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Umuman olganda, O'zbekistonda soliq preferensiyalari investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda muhim o'rin tutmoqda. Biroq ularning yuqori samaradorligini ta'minlash uchun preferensiyalar tizimini maqsadli, shaffof, natijadorlikka yo'naltirilgan va xalqaro standartlarga mos tarzda takomillashtirish zarur. Ana shundagina soliq siyosati orqali investitsiyalar hajmini oshirish, ularning sifatini yaxshilash va iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlash mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROYXATI

1. O'zbekiston Respublikasining 30.12.2019 yildagi "O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksiga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi O'RBQ-599-son Qonuni <https://lex.uz/docs/-4674011>

2. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. 2019-yil 25-dekabr, O'RQ-598-son. <https://lex.uz/ru/docs/-4664142>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. 2022-yil 28-yanvar. <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
4. Organisation for Economic Co-operation and Development. Roadmap for Sustainable Investment Policy Reforms in Uzbekistan. – Paris: OECD Publishing, 2025.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. Trends and Impacts of FDI in Uzbekistan // OECD Investment Policy Reviews. – Paris: OECD Publishing, 2025.
6. Organisation for Economic Co-operation and Development. Assessing the Design of Corporate Income Tax Incentives // OECD Investment Policy Reviews. – Paris: OECD Publishing, 2025.
7. PwC. Uzbekistan, Republic of – Corporate – Tax Credits and Incentives. – 2026.
8. PwC. Uzbekistan, Republic of – Corporate – Taxes on Corporate Income. – 2026.
9. PwC. Uzbekistan, Republic of – Corporate – Other Taxes. – 2026.
10. World Trade Organization. Agreement on Subsidies and Countervailing Measures. – Geneva: WTO.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining eksportyorlarni qo'llab-quvvatlash va eksport faoliyatini rag'batlantirishga oid qarorlari va farmonlari. – Toshkent: LexUZ.
12. IT Park Uzbekistan>. IT Park rezidentlari uchun soliq va bojxona imtiyozlari bo'yicha rasmiy ma'lumotlar. – Toshkent, 2025.
13. Invest Uzbekistan. Uzbekistan Investment Guide 2025. – Toshkent: Invest Uzbekistan, 2025.
14. EY Uzbekistan. Anticipated Changes to Tax and Customs Legislation in Uzbekistan. – 2024.
15. Rahmonova S. B. Investitsiya faoliyatini rag'batlantirishda davlatning roli // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2023. – № 4. – B. 115–121.
16. PwC. Tax Credits and Incentives in Uzbekistan // Republic of Uzbekistan Corporate Tax Summaries. – 2024.
17. Mamatkulova Nadira Makkamovna Tax Incentives and Their Impact on the Quality of Foreign Investments // Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. – 2025. – Vol. 6, No. 4. – P. 1419–1422.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Ei.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>